

KIBRIS TÜRK DÜĞÜN KÜLTÜRÜ VE GELİN ONARICILAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

■ Yeşim ÜSTÜN AKSOY

Doç. Dr.,

Yakın Doğu Üniversitesi

e-posta: yesim.ustunaksoy@neu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-2704-7469

■ Dilan ÇİFTÇİ

Doç. Dr.,

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

e-posta: dciftci@ciu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-3806-3915

■ Şevket ÖZNUR

Prof. Dr.,

Yakın Doğu Üniversitesi

e-posta: sevk.oznur@neu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-0498-3916

<https://doi.org/10.32955/neuissar202212566>

ÖZ

İnsan yaşamında geçiş dönemlerinden biri olan evlenme, evlenecek bireyler ve aileler arasında yeni ilişkilerin kurulması, kültürel, sosyal, ve ekonomik yönünün olması gibi bir çok nedenden dolayı, insanların yaşamlarında çok önemli bir yeri vardır. Evlilik aşamaları belli kural ve kalıpları içerir ve bu aşamaların gelenek, görenek, adet, tören açısından oldukça zengin bir içeriği vardır. Evlilik düğün öncesi, düğün ve düğün sonrası şeklinde aşamalarda planlanır. Düğün, bireylerin bir araya gelmesini sağlayan, toplumda nasıl davranmaları gerektiğini gösteren, kendi aralarındaki sosyal bağı güçlendiren, kültürel mirasın bilincine varmalarını sağlayarak değer yargılarını, inançlarını ve gelenek göreneklerini canlandıran, eğlendiren ve mutluluk veren işlevleri ile Kıbrıs Türk kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı eski Kıbrıs Türk düğün kültürü ve gelin onarıcılar üzerine bir inceleme yapmaktır. Bu çalışmada, Kıbrıs'ta Lefkoşa, Mağusa, Girne ve Güzelyurt bölgelerinde yaşayan 60 kişi ile görüşülmüştür. Bu araştırma nitel bir araştırma olup, yarı yapılandırılmış görüşme formları yardımıyla durum çalışması modeli kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Halk bilimi, eski Kıbrıs Türk düğün kültürü, düğün, hamam, çeyiz, gelin onarıcılar

A STUDY ON TURKISH CYPRIOT WEDDING CULTURE, BRIDAL HAIR STYLISTS AND MAKE-UP ARTISTS

ABSTRACT

Marriage, which is one of the transition periods in human life, has a very important place in people's lives due to many reasons such as establishing new relationships between individuals and families to marry and having cultural, social and economic aspects. Marriage stages include certain rules and patterns and these stages have a very rich content in terms of traditions, customs, traditions and ceremonies. Marriage is planned in stages such as pre-wedding, wedding and post-wedding. Wedding has an important place in Turkish Cypriot culture with its functions that enable individuals to come together, show how they should behave in society, strengthen the social bond among themselves, make them aware of cultural heritage, revive their values, beliefs and traditions, entertain and make them happy. The aim of this research is to make an examination on the old Turkish Cypriot wedding culture, bridal hair stylists and make-up artists. In this research, 60 people living in Nicosia, Famagusta, Girne and Güzelyurt regions of Cyprus were interviewed. This research is a qualitative research and a case study model was used with the help of semi-structured interview forms.

Keywords: *Folklore, ancient Turkish Cypriot wedding and culture, Turkish bath, dowry, bridal hair stylists and make-up artists*

Giriş

İnsanoğlu kusursuz bir yaratık değildir. Onun içindir ki dilimizde “Hatasız insan yoktur” diye bir atasözü oluşmuştur. İnsanoğlunun zaafların-dan biri de bilerek/ bilmeyerek hata yapmasıdır. Bu, bütün zamanlarda ve bütün coğrafyalarda yaşanmıştır/yaşanmaktadır.

Ama insan yaşlandıkça ve deneyim sahibi oldukça, bu hatasının farkına varır. Bu deneyimini, aynı hatayı yapan kendinden küçüklere aktarmak ister. Aktarırken hatasını doğrudan yüzüne vurmaz, Ona ders vermek için, kendi deneyimini bir başkası yaşamış gibi ikinci ağızdan anlatmayı ve muhatabına “ Sakın sen de aynı hataya düşme” demeyi tercih eder. Bu öğüt, tecrübeye dayandığı için kabul görür ve hoşça gider. O, beğendiği bu anlatımı bir başkasına anlatır. Tecrübeler ve anlatımlar aktarıldıkça halk arasına yayılır ve halkın ortak malı olur. Bu bağlamda; Halk bilimi toplumunun sahip oldukları gelenek ve göreneklere hem maddi hem de manevi olacak şekilde sahip çıkan, kendi yöntemleri ile bunları gruplandıran ve kültürel değerler ile birlikte harmanlayarak değerlendiren bilim dalı olarak tanımlanabilir.

Halk biliminin araştırma kapsamına toplum kültürü girmektedir. Bu bağlamda farklı siyasi görüşler doğrultusunda da halk kavramının tanımı değişiklik göstermektedir. Aynı zamanda ideolojik görüşler de farklı tanımların yapılmasına sebep olmaktadır. Folklorcüler için bu tanım, bireylerin sahip oldukları ortak kültürler ile değerler biçiminde yapılmaktadır. Aynı zamanda hem farklı meslek gruplarına sahip bireyler hem de köy ya da şehirde yaşamaları fark etmeksizin tüm bireyleri kültürün taşıyıcısı ve aktarıcısı olarak betimlenmektedir (Sözer, 2005).

1570-1571 yılından sonra, Kıbrıs adasına Anadolu’dan gelen Türkler yerleşmeye başlamışlardır. Bu yerleşme ile birlikte Türkler, kendilerine ait gelenek - göreneklerini de buraya taşımışlardır. Kıbrıs Türkleri Anadolu’dan gelen Türklerin torunlarıdır; Bu toplum dört yüz yıllık tarihi süre içerisinde ırksal saflığını muhafaza etmiştir (Yorgancıoğlu,2004).

Kıbrıs Türk Topkumu da yüksek kültürüne sahip Türk ulusunun bir parçası olarak bu alanda hatırı sayılır bir ilerleme göstermiştir. Yüzyıllar boyunca Anayurttan ayrı yaşamasına rağmen bu kültürü sürdürmüşlerdir.

Kıbrıslı Türklerin gerçekleştirdikleri düğünlerin geçmişi hem literatürde yer alan araştırmalar doğrultusunda hem de var olan kaynaklar doğrultusunda yüz yıllık bir geçmişe sahip olduğu ifade edilmektedir. Eski devirlerde düğün pazartesi günü başlardı. Düğünün bu gününde kızın, çeyiz olarak götüreceği yorganlar çalgılarla kaplanmaya başlardı. Başlı bütün hanımlardan birisi bu işi başlatır ve diğer hanımlar da yardıma gelirlerdi. Yorganların dikiminin ardından yatakların doldurulması gerçekleştirilirdi. Bu işlemin ardında da beyaz çarşaf ile birlikte üzerine kırmızı renk bir örtü serilirdi. Bu işlemin hemen sonrasında ise yatak ve yorganlar gümüşlenirdi. Tüm bu etkinlikler kapsamında toplanan para miktarı düşük ise sadece çalgıcılara, toplanan para miktarı yüksek ise hem geline hem de çalgıcılara düşerdi. Evlenecek olan çiftin sahip olacakları ilk çocuğun erkek evlat olması temennisi ile de yorgan üzerinden bir erkek çocuk yuvarlandı (Yorgancıoğlu,2004).

Salı günü kimse bir iş yapmazdı.”Salı gün başlanan iş sallanır, tamamlanmaz” düşüncesi hakimdi. Bundan dolayıdır ki bugünde sadece yenir, içilir ve eğlenilirdi. Çarşamba günü çok hareketli günlerden biriydi.Kızın bütün eşyası çalgılı törenlerle, kendi evine taşınır. Eşyalar develere yükletilir, cam eşyası gibi kırılabilenler ve yorganlar sağdıçların omuzlarında ve başlarındaki buğday sapından yapılmış sestalarda nakledilirdi. Deve katarının hemen önünde, alına al grep bağlanmış, telli pullu bir peşenk yer alırdı. Mutfak ihtiyacına yönelik eşya genel olarak en arkadaki deveye olurdu. Gelinin eşyası taşınırken, geçilen yerlerde tütsü vermek adeti mevcuttu. Bir yandan eşyalar taşınırken, diğer yandan da çeşitliler pişirilir ve hazır olanlara öğle yemeği verilirdi (İslamoğlu,2004).

Aynı gün yemekten sonra, gelenekler doğrultusunda sadece kadınlara yönelik gelin hamamı adı verilen hamam etkinliği gerçekleştirildi. Gelinin hamama gidişi, tıpkı nikah için düzenlenen hamamın bir benzeridir. Atlar, arabalar süslenir ve öylece gidilirdi. Söz konusu bu etkinlik için çağrılan çalgıcılar ve kadınlar daha önceden hamamda bulunurlardı. Ardından ise gelin hamamda çalgılar eşliğinde karşılanırdı. Karşılama havası çalarken:

“Beyaz fese baş bağlamış gül pembe canım,” sözleriyle gelinin çarşafı, peçesi alınır ve yüzünden aşağıya ak bir duvak sarkıtılırdı. Bunun hemen ardından ise gelini, giriş yeri sağ tarafta bulunan kafesli ve yerden daha yüksek duran ve gelin için özel tasarlanmış yerine yerleştirirlerdi (Yorgancıoğlu,2004).

Yakın arkadaşlarından birisi de kendisiyle birlikte olabilirdi. Bu esnada peştamallara sarınmış, yarı çıplak tellak kadınlar hamam kısmından, bahis konusu salona girerek, müzikle oynamaya başlardı. Eğer önceden tutulmuş rakkaseler varsa, onlar da oyun oynar ve halkın eğlenmesini sağlardı. Oyun oynayan ve herkesi eğlendiren rakkaselere ve tellaklara, omuzlarına arşınlı kumaşlar koymak suretiyle hediyeler verilirdi. Oyunculara gümüşlemek de adetti (Yorgancıoğlu,2004).

Sonra, yüzüne yine duvak örtülen gelin, kendisi için özel olarak tasarlanmış yerden çıkarılır ve sağdıç hanımların eşliğinde aşağıya götürülürdü. Gelinin kollarına giren bu hanımlar ellerinde normal boyutlarından daha uzun, beyaz renkli ve kurdelesini bulunan, telli mumlar taşırlardı. Bu arada orada davetli olarak bulunan hanımlarda bu mumlardan alırdı. Tellakların omuzlarında, ters olarak vazedilen leğenlerde, dörder mum yanardı. Çalgılar çalıp, rakkase ve tellaklar oynayarak, gelini, havuzun etrafında yedi defa döndürürlerdi (Yorgancıoğlu,2004).

Son dönüşte gelini, hamamdan içeriye sokup yıkarlardı. Gelin, yıkanıp havlulara sarılmasının ardından, duvak gelinin yüzüne tekrar örtülür ve salona geçilirdi. Gelin buraya geldiğinde kendi annesinin, kayınvalidesinin ve yaşlı kadınların ellerini saygıyla öper ve giydirilip hazırlanırdı. Kız ve oğlan akrabaları bu arada çalgıcıları gümüşlerlerdi. Bu işler bittikten sonra gelin ve aile üyeleri, renk renk süslenmiş arabalar ile eve dönerken, diğer davetliler de dağılırlardı. Akşamleyin aileden olanlara ve çalgıcılara yemek verilirdi (İslamoğlu,2004).

Çarşamba günün gecesini, düzenlenen kına için gelen kadınları aile üyelerinden iki kişi karşılardı. Kınaya katılan misafirleri, çalgıcılar, Mevlevi Peşrevi ile karşılarlardı (İslamoğlu,2004). Daha sonraları karşılama havası olarak Kozan Marşı kullanılmaya başlandı. Bu arada, karşılama havası ile beraber okunan bazı mısralar da mevcuttu. “Arap da çıkarmış dilini, dilini. Gorkarım ısıracak gelini, gelini. Elini da sarmış beline, beline Oh maşallah” (Gökçeoğlu, 1999).

Saat ona kadar misafirlerin hepsi gelmiş olur, müzikler çalmaya başlar, herkes eğlenmeye başlardı. Yaklaşık olarak on sularında titizlik ile hazırlanan misafirlerin bulunduğu yere gelin getirtilirdi. Gelinin başında çok değerli taşlardan oluşan görkemli bir taç olurdu ve but aca eşlik eden süslemelere gelinin yüzünde yer verilirdi. Kullanılan bu mücevherler ya aileye ait olur veya yakın tanıdıklardan toplanırdı. Gelinin oturduğu yer, genel olarak yüksekçe bir yer olurdu. Gelin kürsüye oturduktan sonra misafirlere kahve, sigara ikram edilir ve gecenin on birine kadar çeşitli eğlencelerle vakit geçirilirdi (İslamoğlu, 2010; Öznur 2010).

On bire doğru damat olacak olan bireyin kınası, çalınan müzik ile birlikte gelinin oturduğu evine getirilirdi. Damat tarafındaki sağdıçların taşıdığı kınayı, kapıda yengeye verilir ve yenge kınayı eline alarak içeriye taşırdı. Oğlanın kınası gümüşlendikten sonra geri verilirdi. Düzenlenen kınadan toplanan para ise erkek tarafının sağdıçlarının olurdu.

Erkek tarafının sağdıçları kınayı götürmenden hemen önce ise damadın sağ elindeki serçe parmağa kına yakılırdı. Sonra sıra sağdıçlara gelirdi. Bu arada erkekler kadınlardan ayrı bir yerde yerler içerler, eğlenirlerdi (İslamoğlu,2004).

Saatler ikiye doğru ilerlediğinde gelin için hazırlanan kına müzik eşliğinde meydana çıkarılırdı. Sini olarak adlandırılana büyük bir tepsinin tam ortasında mum ile birlikte kına yer alırdı. Kınayı, orada bulunanların gümüşlemesi adetti. Kızın kınasından toplanan bu para ise, yenge kadının olurdu (Yorgancıoğlu,2004).

Kınanın işlenmesi bitince misafirlere mumlar dağıtılırdı. Gelin sağdıçları, yine kızın başına beyaz renk bir duvak örütülerek, kollarından tutulurdu. Kınaya katılanlarda ise yine mumlar bulunurdu. Bu mumlar tabiki de uzun beyaz renk kurdeleler ile süslenmişti. Mumların yakılması ile birlikte gelin evinin bahçesinde dolaştırılırdı. Bu ana aynı zamanda müzik de eşlik eder ve kınaya davet edilenler ile birlikte oyunlar oynanır ve testi kırılırdı. Testinin kırılması ise bereket uğur getireceği şeklinde yorumlanırdı. Bunlar bittikten sonra, başındaki duvak kaldırılırdı. Çalgıcılara özel yemek verilirken, misafir hanımlara da çörek, hellim veya peynir ikram edilirdi. Gelin de arzu ettiği takdirde bir şeyler yiyebilirdi (İslamoğlu, 2010; Öznur, 2010).

Şafak söküne kadar eğlencelere devam edilirdi. Şafağın sökmesiyle birlikte gelin için hazırlanan duvak başına örtülür ve ardından gelini sandalyeye yerleştirirlerdi. Başlı tüm kadınlardan iki kişi biri sağ eline, diğeri ise sol eline kına yakardı. Kına, geçmiş zamanlarda parmaklar dahil, avuç ortasına kadar konurdu. Sonraları, sadece parmak uçları ve avuç ortası kınalanarak eller al velelerle bağlanırdı. Bu ana dek sabah fasıllarını söyleyen çalgıcılar, gelinin ellerine kına sürülürken şu mısraları okurlardı:

*Seyirddig çığdıg hanaya
Gadınnar gelsin kınaya
Hayıf dovuran anaya
Gal evimiz, gal sen evimiz şen^[L]ŞEP^[L]Biz gidiyoruz
Köşebaşının nalbandı^[L]ŞEP^[L]
Hep atlar buna nallandı^[L]ŞEP^[L]
Gelin hanım kınalandı^[L]ŞEP^[L]
Gal evimiz, gal^[L]ŞEP^[L]
Şen evimiz şen^[L]ŞEP^[L]
Biz gidiyoruz (Gökçeoğlu, 1999).*

Bu sözler, baba evinden ayrılacağını hatırlattığı için gelin ağlardı. Eller kınalandıktan sonra, sıra ayakların kınalanmasına gelirdi. Ayaklara kına yakılırken de, şunlar söylenirdi:

*Kebabcıların şîşi
Gelinin inci dişi
Kınanız mübareki
Biz isderig bahşîşi (Saraçoğlu,2004).*

Sabahleyin sona eren bu törenlerden sonra gelin yatmaya götürülürdü. Perşembe gün öğle vakti yaklaşırken gelin süslenmesi için hazırlanırdı. Perşembe gün tepebaşı (Bindallı) gelinliğini giymiş olduğu halde misafirlerin toplandığı salona girerdi. Çalgıcılar gelini Karşılama Havası'yla karşılar, bu esnada kuşatma işi başlardı. Önce gelinin babası, elindeki kuşağı üç defa kızının beline bağlayıp çözdükten sonra, kızına takı takardı. Kız ise babasının elini öperken gözleri yaşardı. Ardında sıra ile anne ve diğer akrabalar kuşatmaya iştirak ederlerdi. Oğlan ailesi bu kuşatmaya katılmazdı (İslamoğlu,2004).

Kuşatma töreninden sonra gelin, atlastan, işlemeli kumaşlarla süslü arabaya binerek yeni evine doğru yol alırdı. Damat, gelini kapıda karşılar, gelini eve aldıktan sonra gelin için özel olarak hazırlanan yere götürür ve oturtmasının ardından güveyi bulunduğu yerden

çıkardı. İçeriye alır ve önceden hazırlanan yere oturtur, bundan sonra güveyi oradan ayırırdı.

Gece olması ile birlikte imam eşliğinde damat ve arkadaşları ile birlikte evin önünde dualar edilir ve yatsı namazı kılınırdı. Bunun ardından yine bir gelenek olarak damat arkadaşları tarafından yumruklanarak eve sokulurdu. Tüm bunların tamamlanması ile birlikte de misafirler artık dağılırdı (Yorgancıoğlu,2004).

Damadı, gelin ayakta durarak karşılar, sonrasında ise damat Allah rızası için iki rekat namaz kılardı. Namazdan sonra yenge kadın oğlan ve kızı el ele verip odadan ayrılır ve içerisinde yemek olan bir tepsiyi getirip çıkardı. Damat ise gelini ilk defa olarak namazdan sonra görürdü. Daha sonra tepsideki yiyecekleri karısıyla beraber tüketti. Bu yemek çoğu zaman pişmiş güvercin olurdu. Güvercin yenmesi sebebi, ailenin güvercinler gibi muhabbetli olması içindi. Bu yemekten oğlan, eliyle önce gelini yedirir, sonra da gelin oğlanın yemesine yardım ederdi. Zifaf gecesi diye isimlendirilen bu gecenin sabahında oğlan, geline kıymetli bir mücevher hediye ederdi (İslamoğlu, 2010; Öznur, 2010).

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, Kıbrıs Türk düğün kültürünü ve gelin onarıcıları incelemek için betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak durum çalışması modeli temel alınmıştır. Betimsel çalışmada bilimin kaydetme, gözlem, olaylar arasındaki ilişkileri saptama ve kontrol edilen değişmez ilkeler üzerinde genellemeler yapmak söz konusudur. Kısacası bilimin tasvir özelliği ön plandadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışılan Grubu

Bu çalışma Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 60 kişiyi oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak amaçlı örneklem ve kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara ait bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

	Tema	N
Yaş	60-64 yaş arası	9
	65-69 yaş arası	13
	70-74 yaş arası	16
	75-79 yaş arası	10
	80-84 yaş arası	6
	85-89 yaş arası	5
	90-94 yaş arası	1
Doğum yeri	Lefkoşa	11
	Mağusa	18
	Girne	9
	Güzelyurt	1
	Lefke	2
	Baf	11
	Larnaka	3
	Limasol	5
	Şimdi yaşadığı yer	Lefkoşa
Mağusa		20
Girne		9
Güzelyurt		9
Evlendiği yer	Lefkoşa	16
	Mağusa	17
	Girne	7
	Güzelyurt	1
	Lefke	1
	Baf	11
	Larnaka	3
	Limasol	4
	Evlendiği yıl	1940-1944 yılları arası
1945-1949 yılları arası		1
1950-1954 yılları arası		4
1955-1959 yılları arası		9
1960-1964 yılları arası		9
1965-1969 yılları arası		17
1970-1974 yılları arası		12
1975-1979 yılları arası		7

Tablo 1: Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada görüşme formu hazırlanırken, soruların görüşmeciler tarafından açık ve anlaşılır bir biçimde hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu iki uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanarak bazı soruların içeriğinin anlaşılmasından, net olmamasından dolayı görüşme soruları listeden çıkarılmış, bazı soruların ise anlaşılabilirliği geliştirilerek görüşme formuna son şekli eklenmiştir. 60 kişi ile birlikte görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın veri kaynağı, katılımcılar ile yapılan görüşmelerden elde edilen yazılı kayıtlardan oluşmaktadır. Görüşme saatleri katılımcılarla önceden görüşüp onlara uygun saati ve günü ayarlayarak, her iki taraf için uygun zamanda bire bir görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin süreleri 20 ile 25 dakika arasında sürmüştür. Görüşmelerde

yapılan tüm görüş ve öneriler görüşme formuna yazılarak kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada “içerik analizi”nden yararlanılmıştır. İçerik analizinde asıl işlem, birbirine benzeyen verileri temalar ve kavramlar çerçevesinde toplamak ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlemektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bulgular ve Yorum

Kuzey Kıbrıs için kültürel bağlamda önemli bir yeri olan ve tarihsel süreç içerisinde kendisine farklı adlandırmalar eklenen gelin onarıcılar ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgiler çalışmanın bu bölümünde ele alınacaktır. Bu noktada, mülakata katılan katılımcıların verdiği cevaplar ışığında Tablo 2 katılımcıların gelin onarıcılarının kim olduğuna ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır.

Gelin Onarıcısının İsmi	Sayısı
Cemaliye	13
Cemiye	1
Sevil	1
Zühre	2
Ayşe	4
Ümmü	3
Andrikko	2
Mentüfiye	1
Türkan	1
Lanan	1
Tahire	2
Keziban	4
Seriya	1
Latife	1
Şifa	1
Devrim	1
Seniha	1
Selma	5
Şenay	1
Osman	2
Veysel	2
Zehra	1
Sıdıka	2
Nüşet	3
Minise	1
Havva	1
Önel	1
Dervişe	1
Melahat	1
Toplam	61

Tablo 2: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Kim Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcılar arasında gelin onarıcı olarak en fazla Cemaliye (n=13), Selma (n=5) ve Ayşe (n=4) olmuştur. Buna ek olarak 29 farklı gelin onarıcı isim olarak katılımcılar tarafından kaydedilmiştir. Gelin onarıcılar arasında Kuzey Kıbrıs’a özgü isimler dikkat çekerken, Andrikko farklı etnik kökenden gelen gelin onarıcı olarak kaydedilmiştir. Tablo 3, katılımcıların gelin onarıcılarının özelliklerine ilişkin kendi deneyimlerini ve

görüşlerini özetlemektedir.

Tema	Sayısı
Bakımlı ve güzel	8
Güler yüzlü ve neşeli	12
Yardımsaver	1
Konuşkan	2
Akıllı ve becerikli	2
Sevecen ve sempatik	3
İyi	28
Zevkli	1
Sakin	2
Çekici	1
Girişken	1
İşini seven	1
Hanımefendi	2
Kibar	4
Modern	1
Meraklı	3
Tatlı dilli	2

Tablo 3: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Özelliklerine İlişkin Görüşleri

Tablo 3, katılımcıların gelin onarıcılarının özelliklerine göre görüşlerine bakıldığında en çok kullanılan ifade olarak 'iyi' öne çıkmaktadır. Bu nedenler katılımcılar gelin onarıcılarının iyi olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar arasında gelin onarıcılarının güler yüzlü ve neşeli olduğu görüşü yaygındır (n=12). Ayrıca, katılımcıların görüşlerine göre gelin onarıcılar büyük oranda bakımlı ve güzel olarak kaydedilmiştir (%10.8). Tablo 4, katılımcıların gelin onarıcılarının saç ve makyajlarını nerede yaptıklarına ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Yer	Sayısı
Geçitkale	1
Vadili	2
Yeşilova	1
Ev	34
Gelin onarıcının evi	6
Gelin onarıcının dükkanı ve kuaför salonu	15
Mağusa	1
Ozanköy	1
Güneşköy	1
Türkmenköy	1
Sütlüce	1
Baf	2
Limasol	1
Ayyorgi	1
Mallıdağ	3

Tablo 4: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Saç ve Makyajlarını Nerede Yaptıklarına İlişkin Görüşleri

Tablo 4'e bakıldığında katılımcıların gelin onarıcılarının genellikle saç ve makyajları gelinin kendi evinde yaptıkları görülmektedir (n=34). Bunun yanında, katılımcılar arasında büyük oranda gelin onarıcılar tarafından saç ve makyajın gelin onarıcının kendi dükkanı ya da kuaför salonunda yapıldığı kaydedilmiştir. Yerleşim yeri olarak verilen cevaplara bakıldığında

katılımcılar arasında gelin onarıcılarının hemen hemen 5 yerleşim bölgesinin içerisinde dağıldığını söylemek doğrudur. Bunun yanı sıra katılımcılar arasında yerleşim yeri olarak ifade edilen Baf bölgesi (1) 1974'ten sonra Kıbrıs'ın güneyinde kalan bir bölge olduğundan gelin onarıcılarının Kıbrıslı Rumlar arasından olduğu görülmüştür. Tablo 5, katılımcıların gelin onarıcılarının saç ve makyajlarına ne kadar sürede yaptıklarına ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Süre	Sayı
7 saat	1
5 saat	1
1.5 saat	1
1-1.5 saat	1
1.5-2 saat	1
1 saat	12
1-2 saat	7
yarım saat	3
2 saat	14
3 saat	3
2-3 saat	5
4-5 saat	2
3-4 saat	7
Sabahtan öğlene kadar	2
Vakit vardı çünkü gelin onarıcılar kendi evlerinde kalırlardı	1
Öğle yemeğinden sonra hazırlıklar yapmaya başlamırdı ve akşama kadar sürerdi	1

Tablo 5: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Saç ve Makyajlarını Ne Kadar Sürede Yaptıklarına İlişkin Görüşleri

Tablo 5'e bakıldığında genel olarak gelin onarıcılarının saç ve makyajları 1 ve 2 saat arasında yaptıkları görülmektedir. Bunun dışında, katılımcılar 2 saatten daha uzun süren saç ve makyaj yapımından bahsetmektedir. Bunun yanında, katılımcılar arasında dile getirilen bir diğer önemli konu ise gelin onarıcılarının gelinin kendi evinde kalıyor olması ya da gelinlerle birlikte öğle yemeğinden sonra aile fertleri gibi saç ve makyaj yapımına başladıktan sonra akşama kadar sürmesi şeklindedir. Bu bilgiler ışığında gelin onarıcılarının gelinlerle düğün günü yoğun vakit geçirdiklerini söylemek yerinde olacaktır. Tablo 6, katılımcıların gelin onarıcılarının makyajlarını yaparken hangi malzemeyi kullandıklarına ilişkin görüşlerini özetlemektedir.

Malzeme	Sayı
Fondöten	3
Rimel	11
Takma kirpik	1
Pudra	18
Sürme	7
Likit	3
Ruj(kırmızı)	34
Krem	2
Far	9
Kalem (göz, kaş)	11
Rujdan alık	2
Alık	25
Her şeyi kullanırdı	1
Gül suyu ile yüz temizleme	1
Hatırlanıyor	3

Tablo 6: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Makyajlarını Yaparken Hangi Malzemeyi Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Tablo 6'ya göre katılımcılar arasında en yaygın cevap olarak gelin onarıcılarının kullandıkları malzeme olarak ruj öne çıkmaktadır. Bunun yanında katılımcılar ruj cevabını 'kırmızı' ruj diyerek daha belirgin kılmıştır (n=34). Bir diğer büyük oranda kullanılan malzeme ise allık olmuştur (n=25). Katılımcılar bununla birlikte gelin onarıcılarının genellikle pudra, göz kalemi ve rimel kullandıklarına işaret etmişlerdir. Bunun dışında Kıbrıs'ta yaygın bir kullanım olarak yüzü temizlemede gül suyu kullanımı bir katılımcı tarafından dile getirilirken, 7 katılımcı da sürme kullanımına dikkat çekmiştir. Tablo 7, katılımcıların gelin onarıcılarının saç yaparken hangi malzemeyi kullandıklarına ilişkin görüşlerini listelemektedir.

Malzeme	Sayısı
Duvak	6
Çiçekli taç	5
Topuz tutacağı	1
Taç	5
Bigudi/maşa/Lüle makinesi	24
Fön makinesi	2
Taş	2
Gelin teli	1
Tarak	4
Sprey	4
Saçın sert durması için limon	1
Toka	3
Firkete	2
Hatırlamıyor	3

Tablo 7: Katılımcıların Gelin Onarıcılarının Saçlarını Yaparken Hangi Malzemeyi Kullandıklarına İlişkin Görüşleri

Tablo 7'de görüldüğü üzere, katılımcıların verdiği yanıtlar neticesinde gelin onarıcılarının saçları yaparken en fazla bigudi/maşa/lüle makinesi kullandıkları ortaya çıkmıştır (%15.1). Buna ek olarak katılımcıların gelin onarıcılarının saç yaparken kullandıkları malzemeler arasında duvak (n=6) ve çiçekli taç (n=5) da öne çıkmıştır. Tablo 8, katılımcıların saç ve makyajlarını kimin seçtiğine ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Görüş	Sayısı
Gelin onarıcısı/kuaför	54
Kendi kararı	4
İkisinin kararı	2

Tablo 8: Katılımcıların Saç ve Makyajını Kimin Seçtiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 8'de görüldüğü üzere katılımcıların yarısından çoğu saç ve makyajını nasıl olacağına gelin onarıcısının karar verdiğini kaydetmiştir. Bu noktada Tablo 9, katılımcıların saç modellerine ilişkin görüşlerini özetlemektedir.

Saç Modeli	Sayı
Dalgalı	5
Düz	1
Lüle	34
Toplu	9
Açık	9
Kabarık, bombeli ve yüksek	9
Yarı toplu	5
Vak	1
Topuz	14
Yarım topuz	2
Dağınık topuz	3
Parçalı topuz	1
Kahköl	3
Kısa saç	5
Uzun saç	1

Tablo 9: Katılımcıların Saç Modellerine İlişkin Görüşleri

Tablo 9'a göre katılımcılar arasında en yaygın olarak kaydedilen görüş gelin onarıcılarının gelin saç modeli olarak lüle (n=34) ve topuzu (n=34) tercih ettikleri görülmüştür. Tablo 9'da listelenen görüşler Tablo 8'de ve Tablo 7'de listelenen görüşlerle birlikte ele alındığında ortaya çıkan sonuç gelin onarıcılarının gelinlerin saçlarında özellikle lüle makinesi kullanarak, lüle ve topuz modellerini kullandıkları şeklinde olmuştur. Tablo 10, katılımcıların makyajlarında kullanılan renklere ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Renkler	Sayı
Sade tonlar	3
Açık tonlar	4
Krem tonları	2
Kahve tonları (ruj)	4
Siyah tonları	2
Siyah göz kalemi	3
Siyah sürme	7
Gül kurusu	1
Şeftali tonları (allık)	3
Siyah	2
Kırmızı (far & ruj & allık)	32
Bordo (ruj)	3
Pembe (far & allık & ruj)	19
Beyaz	1
Mavi	8
Yeşil	5
Koyu renkler	2
Turuncuya yakın renkler	1
Yüziime giden renkler	1
Hatırlanıyor	1

Tablo 10: Katılımcıların Makyajlarında Kullanılan Renklere İlişkin Görüşleri

Tablo 10'da katılımcıların gelin onarıcılar tarafından makyajlarda kullandıkları renkler ile ilgili görüşleri yer almaktadır. Görüşlerde öne çıkan bulgular şu şekilde olmuştur. Gelin onarıcılar tarafından en yaygın kullanılan renkler kırmızı ruj, far ve allık şeklinde olmuştur. Onu takip eden oranda pembe ruj, far ve allık kullanımının da yoğunlukta görüş olarak bildirildiği gözlemlenmektedir. Tablo 11, katılımcıların düğün törenlerinin nasıl olduğuna ilişkin görüşlerini özetlemektedir.

Düğün Töreni/Yeri	Sayı
Düğün 2 yerde olurdu	1
Düğün 2 gün sürerdi	4
Düğün 3 gün sürerdi	7
Düğün 4 gün sürerdi	2
Düğün 5 gün sürerdi	2
Düğün 1 hafta sürerdi	1
Düğün 8 gün sürerdi	1
Düğün öğlenden akşama kadar sürerdi	1
Saat 3'ten 5'e tören olurdu	1
Düğün tebrikli olurdu	9
Düğün gezdirmeli olurdu (gezdirmede buğday atılırdı)	3
Düğün kalabalık olurdu	8
Sade bir düğün töreni oldu	3
Kına gecesi yapılırdı (kına gecesi 1 gün önceden yapılırdı, herse, çörek, hellim, kuruyemiş fırın yemekleri yapılırdı)	13
Gelin yüksek bir yerde oturtulurdu	1
Oyunlar oynanardı	1
Hayvanlar kesilirdi	2
Düğün askeri gazinoda olurdu	1
Taka töreni yapılırdı	4
Düğün töreni evin bahçesinde olurdu	5
Düğün evde olurdu	6
Düğün köyde olurdu	1
Düğün, düğün salonunda olurdu	1
Düğün çok güzel olurdu oldu	4
Hediye getirilirdi	1
Geline kuşak takılırdı	1
Erkekler ayrı kadınlar ayrı eğlenirdi	1
Gelin hamama yapılırdı	4
Gelin fotoğrafçya götürülürdü	1
Gelin kuşatılırdı	1

Tablo 11: Katılımcıların Düğün Törenlerinin Nasıl Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tablo 11, Kuzey Kıbrıs düğün geleneklerine özgür folklorik öğeleri de içeren çok çeşitli görüşleri ele almaktadır. Katılımcıların görüşleri arasında düğün yeri olarak kalabalık ve tebrikli düğünlerin öne çıktığı görülürken. Bunun yanı sıra kına gecesinin yapıldığı, gezdirmeli düğünlerin olduğu, geline kuşak takıldığı şeklinde görüşler ve anımsamalar da katılımcılardan gelen görüşler arasındadır. Tablo 12 katılımcıların düğün törenlerindeki yemek ve müziğe ilişkin görüşlerini göstermektedir.

Tema	Sayı
Düğün müzikli olurdu (grup, jaz müziği, klarnet, davul, keman, def, deblek, davul, darbuka, zurna,saz, davul)	46
Düğün müziksiz olurdu	1
Düğün yemekli olurdu (fırın makarnası, fırında patates, dolma, herse, ciğer, fırın kebabı, salata)	40
Düğün yemeksiz olurdu	1
Yemek düğünden önce evde olurdu	1
Yemek düğünden sonra evde olurdu	1

Tablo 12: Katılımcıların Düğün Törenlerindeki Yemek ve Müziğe İlişkin Görüşleri

Tablo 12'de katılımcıların düğün törenlerindeki yemek ve müziğe ilişkin görüşlerine bakıldığında, müzik ve yemek için yöresel özelliklerin öne çıktığını söylemek gerekir. Kıbrıs mutfağına özgü yemeklerin içeriğinde öne çıkarken halk müziği için gerekli enstrümanların düğün törenlerindeki müziklerde öne çıktığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Kıbrıs düğün kültürü diğer bir çok ögeyi de içerisinde barındıran önemli bir kültürel göstergedir. Öyle ki gerek manileri, gerek kılık-kıyafet gerekse farklı ritüelleri aracılığıyla toplum için önemli bir değerdir. Türk düğün kültürüne benzer özellikleri içerisinde barındırmasının yanı sıra, farklı bir çok ritüel ve gelenek de eski Kıbrıs düğünleri için geçerlidir. Bu geleneklerin bazıları geçmişten bugüne devamlılığını korumuş olmasına rağmen, bazıları zaman içerisinde yitirilmiştir. Bu bağlamda çalışmada özellikle modernleşme ile birlikte artık kullanılmayan bir kavram olarak 'gelin onarıcılar' incelenmiştir.

Gelin onarıcılar sadece eski düğün kültürünün bir parçası olmakla kalmayıp tarih sahnesindeki pek çok kültürel göstergeyi de temsil eden önemli bir olgudur. Gerek kullandıkları malzemeler gerek ise düğün günü gelin ile birlikte geçirdikleri ritüelistik süreçler önemli folklorik öğeleri barındırmaktadır. Düğün iki ailenin birleşmesinden çok daha fazlasıdır, dolayısıyla kültürün hem bedensel pratiklerle hem de somut kültürel öğelerle bezenmiş tarihsel tanıklıklarıdır. Bu çalışmada kendi düğün hatırları üzerinden ulaşılan farklı yaş gruplarından kadınlardan edinilen bilgiler ışığında gelin onarıcılarının Kıbrıslı Türk gelinlerinin hayatları için önem arz eden düğün günü yanlarında olduğu ve önemli kararları vermede etkin rol üstlendiğini söylemek yerinde olacaktır.

Çalışma Kıbrıs düğün kültürü için önemli bir kaynak sunmakla birlikte nitel araştırma yöntemlerinin hemen hepsinde olan sınırlı örneklem ve görece zayıf temsil özelliği taşımaktadır. Fakat katılımcıların farkı yerleşim bölgelerinden ve farklı yaş aralığından olması çalışmayı önemli kılmaktadır. Bütün bu bilgiler ışığında ileriki çalışmalarda gerek düğünlerin içeriğine gerekse erkek tarafından damadın düğüne hazırlık süreçlerini ele alan çalışmaların yapılması literatüre katkı koyacaktır.

Kaynakça

Gökçeoğlu, M.(1999).Hikayelerimiz-Tekerlemelerimiz.Lefkoşa: Ultra Matbaacılık.

İslamoğlu, M. (2004).Kıbrıs Türk Folkloru.Ankara: Ürün Yayınları.

İslamoğlu, M. & Öznur, Ş. (2010). Kıbrıs'ın Kültür Mirası Geleneksel Kıbrıs Türk ve Rum Düğünleri.Lefkoşa: Gökada Yayınları.

Saracoğlu, E.(2004).Kıbrıs Ağzı.Lefkoşa:Ateş Matbaası.

Sözer, C. (2005).Halk Bilimi Araştırma Notları.

Öznur,Ş.(2012).Kıbrıs Türk Kültürü,Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği,Lefkoşa.

Yıldırım, A., & Simsek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

Yorgancıoğlu, O.M.(2004).Kıbrıs Türk Folkloru.Gazimağusa:Halk Bilim .